

Προκόπιος Παυλόπουλος: Πώς η καταχρηστική επίκληση της Εθνικής Ασφάλειας οδήγησε στο σκάνδαλο των υποκλοπών

/ [Επικαιρότητα](#)

Στην παρέμβασή του κατά την παρουσίαση της μονογραφίας της κας Αικατερίνας Παπανικολάου με τίτλο «Επικοινωνιακό απόρρητο και Εθνική Ασφάλεια» (εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 2025) ο πρώην Πρόεδρος της Δημοκρατίας, Ακαδημαϊκός και Επίτιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Προκόπιος Παυλόπουλος επισήμανε, μεταξύ άλλων, και τα εξής:

«Η εκτενής και πλήρως τεκμηριωμένη, θεωρητικώς και νομολογιακώς, μονογραφία της κας Αικατερίνας Παπανικολάου με τίτλο «Επικοινωνιακό απόρρητο και Εθνική Ασφάλεια» συνιστά, αναμφισβήτητα, την πιο ολοκληρωμένη σύγχρονη μελέτη αναφορικά με την ερμηνεία και την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 19 του Συντάγματος, οι οποίες εγγυώνται την ακώλυτη άσκηση του θεμελιώδους δικαιώματος προστασίας του απορρήτου των επικοινωνιών.

I. Το -οπωσδήποτε μεταξύ άλλων- σημαντικό πλεονέκτημα της μελέτης της κας Αικατερίνας Παπανικολάου συνίσταται στο ότι προσεγγίζει την ερμηνεία και την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 19 του Συντάγματος με μία κατ' εξοχήν σύμφωνη με το γράμμα και το πνεύμα τους νομική μέθοδο, συγκεκριμένα δε μέθοδο η οποία επιτρέπει την κατανόηση του πώς και σε ποιο βαθμό η ρυθμιστική ιδιοσυστασία του κανονιστικού πλαισίου του ως άνω άρθρου συμπυκνώνει πολλά από τα ουσιώδη ερμηνευτικά προβλήματα και διλήμματα της θεωρίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων εν γένει.

A. Κάπως έτσι η εν λόγω ερμηνευτική προσπάθεια κατευθύνεται με μεθοδολογική συνέπεια στην, σαφώς ευρύτερη, αναζήτηση όχι μόνο των καίριων θεσμικών παραμέτρων της Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας ως εγγύησης της Ελευθερίας μέσω της ακώλυτης άσκησης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, αλλά και των αιτίων της σύγχρονης κρίσης η οποία διατρέχει το θεσμικό της οικοδόμημα. Κρίσης η οποία έχει πάρει πια διεθνείς διαστάσεις και εντοπίζεται, κατά βάση, στην δραματική συρρίκνωση της εμβέλειας των θεσμικών αντιβάρων που άλλοτε στοιχειοθετούσαν την κορωνίδα της υπεροχής της έναντι κάθε άλλου συστήματος πολιτειακής οργάνωσης.

Β. Το κατά τα προεκτεθέντα πλεονέκτημα της μελέτης της κας Αικατερίνας Παπανικολάου θεμελιώνεται τουλάχιστον διττώς: Κατά πρώτο λόγο θεμελιώνεται μέσω της ερμηνευτικής προσέγγισης των διατάξεων του άρθρου 19 του Συντάγματος και εντός του ρυθμιστικού πεδίου του Διεθνούς Δικαίου καθώς και του Ευρωπαϊκού Δικαίου, προεχόντως δια των οικείων διατάξεων από την μία πλευρά της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και, από την άλλη πλευρά, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Και, κατά δεύτερο λόγο, θεμελιώνεται μέσω της αντικειμενικής και δίχως κενά αναφοράς στα δεδομένα του, εν εξελίξει ακόμη, σκανδάλου των υποκλοπών στην Χώρα μας, το οποίο δοκίμασε και δοκιμάζει πολλαπλώς και επικινδύνως τις κανονιστικές αντοχές του Συντάγματος, και κατά κύριο λόγο τις κανονιστικές αντοχές των θεμελιωδών αρχών της Διάκρισης των Εξουσιών και του Κράτους Δικαίου.

II. Κατ' ακρίβεια, η κα Αικατερίνα Παπανικολάου ερευνά τις σύγχρονες «περιπέτειες» της ερμηνείας και εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 19 του Συντάγματος, αναφορικά με την κατοχύρωση του απορρήτου των επικοινωνιών, υπό το πρίσμα της περιοριστικής ρήτρας της Εθνικής Ασφάλειας.

Α. Και υπό τα δεδομένα αυτά οδηγείται στο συμπέρασμα ότι η προμνημονευόμενη ερμηνεία και εφαρμογή των εγγυήσεων του άρθρου 19 του Συντάγματος νοείται, ιδίως κατά την τελεολογική ερμηνεία τους, μόνο με πλήρη αξιοποίηση των αντίστοιχων εγγυήσεων των αρχών της Διάκρισης των Εξουσιών και του Κράτους Δικαίου. Τούτο συνάγεται εκ του ότι μόνο με την συνδρομή των εγγυήσεων των αρχών αυτών καθίσταται εφικτή η πρόσφορη εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 19 του Συντάγματος, σύμφωνα με την οποία η στενή ερμηνεία της αόριστης νομικής έννοιας της Εθνικής Ασφάλειας είναι εκείνη που διασφαλίζει τον πυρήνα του θεμελιώδους δικαιώματος προστασίας του απορρήτου των επικοινωνιών. Όμως μία τέτοια διασφάλιση συντρέχει αποκλειστικώς και μόνον όταν η εκ μέρους της Εκτελεστικής Εξουσίας *in concreto* αντιμετώπιση της Εθνικής Ασφάλειας τελεί υπό την απαρέγκλιτη προϋπόθεση του σεβασμού, εκ μέρους της, της αρχής του Κράτους Δικαίου, φυσικά με την κατάλληλη και έγκαιρη θέση σε λειτουργία του κυρωτικού μηχανισμού των αρμόδιων δικαιοδοτικών οργάνων της Δικαστικής Εξουσίας. Συμπερασματικώς: Στο κανονιστικό πλαίσιο του άρθρου 19 του Συντάγματος *sedes materiae* της ερμηνείας και εφαρμογής του πρέπει να είναι η προστασία της ακώλυτης άσκησης του δικαιώματος του απορρήτου των επικοινωνιών, οπότε η επίκληση της αόριστης νομικής έννοιας της Εθνικής Ασφάλειας δεν μπορεί, κατ' ουδένα τρόπο, να θίξει τον πυρήνα του. Και το ερμηνευτικό αυτό πρόταγμα πρέπει να αποτελεί

τον οδηγό των εχόντων κατά περίπτωση δικαιοδοσία οργάνων της Δικαστικής Εξουσίας, όταν τίθεται ενώπιόν τους το ζήτημα των προβλεπόμενων κυρώσεων εξαιτίας των αντίστοιχων παραβάσεων των οργάνων της Εκτελεστικής Εξουσίας.

Β. Αξιοποιώντας τα ερμηνευτικά αυτά εφόδια κατά την, αυστηρώς επιστημονική και αναλόγως τεκμηριωμένη, έρευνα των επιμέρους πτυχών του μέχρι τούδε εξελισσόμενου σκανδάλου των υποκλοπών, η κα Αικατερίνα Παπανικολάου ξεκινάει από την «ρίζα του κακού» η οποία αποτελεί την βασική αιτία για την κατάδηλη εκτροπή των κατά περίπτωση αρμόδιων κρατικών οργάνων σε ό,τι αφορά την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 19 του Συντάγματος εν προκειμένω. Με άλλες λέξεις το διαβόητο πλέον σκάνδαλο των υποκλοπών, χαίνουσα πληγή στην καρδιά του Κράτους Δικαίου η οποία εκθέτει το κύρος της Χώρας και διεθνώς, οφείλεται στο ότι τα αρμόδια όργανα της Εκτελεστικής Εξουσίας, δυστυχώς με την ανοχή ορισμένων εκ των εχόντων την σχετική δικαιοδοσία οργάνων της Δικαστικής Εξουσίας, ερμήνευσαν και ερμηνεύουν τις διατάξεις του άρθρου 19 του Συντάγματος ως εάν το προστατευόμενο έννομο αγαθό σε αυτό το ρυθμιστικό πλαίσιο εντοπίζεται πρωτίστως στην Εθνική Ασφάλεια. Και όχι στην προστασία του δικαιώματος θωράκισης του απορρήτου των επικοινωνιών, όπου βεβαίως η ρήτρα της Εθνικής Ασφάλειας λειτουργεί, κατ' αποτέλεσμα, αποκλειστικώς ως μέσο αποτροπής ενδεχόμενης καταχρηστικής, *lato sensu*, άσκησης του δικαιώματος τούτου.

Ο, εκτός των άλλων, παραστατικά γλαφυρός τρόπος με τον οποίο η κα Αικατερίνα Παπανικολάου αντιμετωπίζει εν τέλει, με έκδηλη την μελαγχολία του υπεύθυνου πολίτη και νομικού, την δραματική «σύμπλευση» Εκτελεστικής Εξουσίας και, έστω και εν μέρει, Δικαστικής Εξουσίας για να φτάσουμε στο σκάνδαλο των υποκλοπών επιτρέπει, επιπλέον, να καταδειχθεί και σε ποιες ολισθηρές ατραπούς ωθούνται οι θεσμοί της Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας στην Χώρα μας, όταν μάλιστα τα διακυβεύματα της Ελευθερίας και της Δημοκρατίας απειλούνται προφανώς, και δη πολλαπλώς. Φυσικά τηρουμένων των ιστορικών αναλογιών -για να μην παρεξηγηθώ περισσότερο από τους «πρόθυμους» υποστηρικτές του ότι το σκάνδαλο των υποκλοπών δεν είναι δα ούτε πρωτόγνωρο ούτε *a priori* καταδικαστέο θεσμικώς- ως αναλογισθούμε ότι τέτοιας μορφής εκτροπές όχι μόνο ροκανίζουν βασανιστικά τα θεμέλια της Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας. Αλλά και παραπέμπουν σε εποχές -ας μην βιαστούμε να τις χαρακτηρίσουμε άπαξ διά παντός παρωχημένες- και ανάλογες απρόσωπες τυραννικές εξουσίες που θυμίζουν Κάφκα, ιδίως στην «Δίκη» και στον «Πύργο», ή και την ταινία (2006) του Φλόριαν-Χένκελ φον Ντόνερσμαρκ «Οι ζωές των άλλων», η πλοκή της οποίας ανατρέχει στο Ανατολικό Βερολίνο του 1984.»